

Lendvai L. Ferenc

filozófiatörténész (Mezőberény, 1937. július 2.)

Mezőberényben, egy Békés megyei községben (ma város) születtem, ahol apám, dr. Leimdörfer Imre ügyvéd volt, anyám, Soós Róza Emilia pedig a Zöldkereszt fővédőnöje. Bár apám a visszaemlékezések szerint jó ügyvéd volt, az idők rosszabbodásával egyre silányabb ügyeket kapott. Ugyanis bár református család voltunk, ő zsidó származású volt. Előbb be is sorozták egy zsidó munkásszázadba (szerencsére a hátországba); utóbb azonban egy – mai szemmel tragikomikus – jogi vita azzal zárult, hogy nem tekinthető zsidónak, s így a német megszállásig már békén hagyták. Akkor viszont letartóztatták mint a helyi szociáldemokrata mozgalom résztvevőjét, több elvtársával és barátjával együtt, akik jórészt német származású parasztemberek voltak. Az internálást

túlélhette volna, azonban valakinek alkalmasint szemet szúrt, hogy a táborban egy zsidónak minősíthető személy tartózkodik, így kiemelték onnan és Auschwitzba deportálták, és onnan nem tért vissza. Előzőleg arra készült, hogy – mivel naiv módon úgy vélte: az ő jogi tudása egy új, demokratikus társadalomban nem fog sokat érni – a háború után tanár lesz, s ehhez autodidakta módon készítette magát és filozófiai jegyzeteket írt.

Mivel anyámat a helyi hatóságok a továbbiakban is zaklatták, jobbnak látta visszaköltözni családjához, Pestszentlőrincre, hiszen két fivére is tisztként szolgált a hadseregben. Itt kezdtem az iskolát 1944 szeptemberében, de egy hónap múlva a területet ki kellett üríteni, s így Budapest ostromát és felszabadulását Zuglóban, egy bérház óvóhelynek átalakított szenespincéjében éltem át. Bár hallottunk híreket a különféle garázdálkodásokról, ebben a házban az orosz katonák senkit sem bántottak. A viszonyok némi konszolidációja nyomán visszaköltöztünk Mezőberénybe, várva apám visszatértét, aminek lehetőségéről különféle álhíreket kaptunk. Mivel házunkat 1944-ben kénytelenek voltunk eladni, a község kiutalt egyet számunkra. Egy kitelepített németét, amelyben rosszul éreztük magunkat, ezért végül le is mondtunk róla, és ismét Pestszentlőrincre költöztünk. Itt éltem 1949-től egészen 2002-ig. Még 1949-ben elég jó volt a közhangulat, amit a VIT akkori rendezvényei is tükröztek, de hogy bajok lesznek, már gyerekként is éreztem a Rajk-pör nyomán. Akkoriban ugyanis a politika a gyerekek szintjéig lehatolt: az ötvenes évek elején az általános iskolában például politikai ügyek lettek szokványos diákcsínyekből (amiket azért úsztunk meg, mert egy magas rangú katonatiszt fia is részt vett bennük), az pedig megint csak tragikomikus volt, amikor történelemtanárunk az egyik héten megdicsérte a tankönyvünket, a másik héten pedig azt kellett közölnie, hogy az rossz, mert a közoktatásba beférkőzött kártékony elemek készítették. A fakultatív hittannak és a kon-

firmációnak mindamellet nem voltak következményei: anyám túl kicsi pont volt ahhoz, hogy odafigyeljenek rá.

Igazgatóm, nyilván nehéz anyagi helyzetünkre való tekintettel, azt javasolta, hogy technikumba menjek, én azonban ragaszkodtam a gimnáziumhoz. Ahol, jóllehet nyomorszinten éltünk, s jóllehet apám már régen nem élt, mint „egyéb” származásúnak relatíve magas tandíjat kellett fizetnem, legalább egy évig. Amikor Sztalin (*így!*) temetésekor kirendeltek bennünket a szoborhoz fölvonulni, meglógtam, mert egyszerűen gyűlöltem; azután végigizgultam Nagy Imre első kormányát, s lelkesedtem, amikor Rákosi végleg megbukott. Ha nem 1956-ban érettségizem, hanem egy évvel előbb vagy később, talán nem vesznek föl a budapesti bölcsészkarra, így viszont bekerültem. De megint csak egy hónapig tartott a félévem, mert október 23-án persze tüntetni mentünk. Az összes helyszínen ott voltam, de mivel fegyver nem került a kezembe, a fölkelésben nem vettem részt. A hosszú oktatási szünetet főleg Homérosz olvasásával töltöttem, elvégre magyar–történelem szakos voltam.

Másodéves koromban vettem föl az akkor újraindult filozófia szakot. Korábban mélyen vallásos voltam, később azonban elveszítettem istenhitemet, s alkalmasint ennek helyére lépett a filozófiai érdeklődés. Addigi életélményeimből azt a következtetést vontam le, hogy az *igazi* marxizmus (nem az, amit oktatnak nekem) nyilvánvalóan a helyes világmagyarázat, a szocializmus pedig igazságos társadalmi rendszer. Ebben a szellemben (és Lukács György híveként) tanítottam filozófiát a diploma után, előbb a budapesti orvostudományi egyetemen, majd a bölcsészkaron. Korábbi vallásos neveltetésem is hozzájárulhatott ahhoz, hogy egyik aktív résztvevője voltam az úgynevezett keresztény–marxista dialógusnak, és számos kitűnő teológussal és lelkésszel alakítottam ki baráti kapcsolatot. E munka hatékonyabb szervezésére fogadtam el az MTA Filozófiai Kutatóintézete meghívását, a rendszerváltás után azonban nem láttam sem perspektíváját, sem értelmét az akadémiai kutatóintézetek fennmaradásának. Ezért 1992-től részt vettem a Miskolci Egyetem újonnan alapított bölcsészkarán a filozófia szak kiépítésében, egy ideig tanszékvezető is voltam. Közben 15 éven át szerkesztettem a Magyar Filozófiai Szemlét, s ezzel a munkával talán némi tekintélyre is szert tettem. Magát a rendszerváltást mint a szocializmus megreformálására irányuló illúzióknak a bukását s ilyenként viszont mint történelmi szükségszerűséget fogadtam el.

Családi körülményeim alakulása nyomán 2002-től Miskolcon élek. Habár a várost megszoktam és megkedveltem, továbbra is megrögzött budapesti lokálpatrióta vagyok mint a Budapesti Városvédő Egyesület alapító tagja és – az íróasztalom fölött lógó oklevél tanúsága szerint – „városvédő mestere”.

Csunderlő C. Kemner

Tatár Mihály

röplabdázó, edző (Káloz, 1937. július 4.)

Egyszer szorult a tartalékok közé életében, mégpedig akkor, amikor első csapata leigazolta 15 esztendőskorában. Nem tehetett róla, hogy együttesét így hívták: Munkaerő tartalékok. A magyar férfi röplabdasport Antalpéter Tibort követő legnagyobb egyénisége, Tatár Mihály sem tudta pontosan kö-

rülírní a Nemzeti Sportban megjelent, hatvanadik születésnapjára készített interjúban, hogy mire is utal a furcsa elnevezés. Ekképpen válaszolt az ezt firtató kérdésre: „Valószínűleg azoknak az iskoláknak a tanulóira utal az elnevezés, amelyek egyikébe, a Peterdi utcába én is jártam. A testnevelőm Csanády Árpád volt, éppen neki köszönhetem, hogy belebotlottam a sportágba. Történt, hogy futballozni mentem le a terembe, és látom, ott ugrálnak a kifeszített háló két oldalán a játékosok. Az iskolám csapatából egy ember hiányzott, a tanár úr pedig szólt, hogy vetközzem le. Kaptam egy cipőt, gatyát meg trikót, és beálltam, kiderült, nem én vagyok a legügyetlenebb.”

Ezt a jelzőt nem is ismerhette Tatár, aki hamarosan a Budapesti Spartacusnál kötött ki, és az iskolai debütálást követően négy esztendővel már a válogatottban találta magát, olyan hírességek között, mint Antalpéter Tibor, Hennig Ernő, Havasi Gyula vagy Németh Zoltán. Az a szerencse adatott meg neki, hogy egy kötelékben üthette a labdát az első magyar válogatott tagjaival, az 1956-os párizsi világbajnok-

ságra is eljutott a hozzá hasonlóan suhancnak számító Varga Miklóssal egyetemben. Pedig bizonytalanság lengte körül a részvételét.

Eleve fiatalsága sem előlegezte meg neki a szereplést, ráadásul az utolsó edzések idején lázas betegen ágynak dőlt. Talán életében nem ugrott akkorát, mint ami-

kor kezébe vette az értesítőt, aztán rögtön a második napon, egy szajnai hajókirándulás következményeként tüszős mandulagyulladás terítette le. Ennek tudható be, hogy egyetlenegyszer találkozózn mutathatta meg magát a sportág grandiózus eseményén.

Nem ismeretlen szokás: az újoncoknak beavatási szertartáson kell túlesniük. Tatárek ellen a visszaútra tervezték a merényletet az öregek, ám ő és Varga remek védelmi taktikát dolgozott ki. Leláncolták belülről a vonatfülske ajtaját, így megúszták a rituálét. Lelkiismeretes lényé azonban már ekkor megmutatkozott, csaknem szégyellte, hogy gyáván megfutamodott a szertartás elől. Később önként pótolta a mulasztást, kapott is eleget az alfelére.

De még maradjunk Párizsnál! A fiatal Tatár annyira örült, hogy a fények városába utazhat, annyira feldobta a vb-részvétel lehetősége, hogy az indulás előtt beült a fodrászhoz, és valaki rábeszélésére bedaueroltatta a haját. Bebodorított üstökét ma már téves döntés következményeként értékeli, de legalább kipróbálta. Egy-két esztendővel később ugyanis nemigen

nyílt volna alkalma rá, hiszen – apja géneit örökölvén – gyorsan ritkulni kezdett a haja.

Mindez nem akadályozta meg abban, hogy az 1958-as Európa-bajnokságon a legtechnikásabb játékosnak válasszák meg, az 1962-es világbajnokságon pedig a legjobb támadójátékos címet érdemelte ki. A következő esztendőben a magyar férfi röplabdacsapat legsikeresebb Eb-szerepléséből vette ki a részét, az ezüstérmet sem előtte, sem utána nem tudta felülmúlni az aktuális válogatott. A dobogó második fokán állva ötkarikás glória lebegett a gárda tagjainak feje felett, hiszen a remekléssel megváltották a jegyet az olimpiára, amelynek programján először szerepelt a röplabda. Balszerencsés körülmények, sérülések hátráltatták a mieinket Tokióban. Tatár például végig a bokájával bajlódott, sőt az ötödik meccsen nem is játszhatott. Mégis egy aranyos epizódot emel ki a hatodik helyet hozó versengésből:

„A hazaiakkal játszottunk először, a japán császár is jelezte az érkezését. Nagy volt a várakozás, ám olyan gyorsan nyertünk, hogy mire megérkezett az uralkodó, mi már fürödtünk. A japánok utána már csak egyszer kaptak ki, akkor is szoros csatában, végül a harmadik helyen végeztek.”

Tatár egészen 1973-ig helyet bérelt magának a nemzeti csapatban, ám 17 éves fáradozása ellenére keserű szájjal zárta le élete ezen korszakát. Három röplabdás generációt szolgált, mégsem búcsúztatták el. Ha erről beszél, mindig megtelik a szeme könnyel:

„Lementem a válogatott egyik edzésére, és csak Lantos Csabát találtam ott rajtam kívül. Ketten edzettünk, majd azt mondtam, hogy másnap én sem jövök. Senki sem keresett már, és én sem kerestem senkit. Így fejeződött be a pályafutásom a válogatottban. Azt

ne kérdezze, hogy merre jártak a többiek, mert azóta sem tudom” – nyilatkozta egy interjúban 1997-ben.

A búcsúkkal valahogy nem volt szerencséje, hiszen utolsó klubjától, a Budapesti Spartacustól is hasonlóképpen vált meg 1974-ben. Németországi túrán járt a csapat, amelyen bevezesedett a térde, alig bírta ki a vonatozást Kecskemétiig, ahova bajnoki mérkőzés szólította a szövetkezeteket. Csaliból levetkőzött, de nem tudta vállalni a játékot, mire nagy balhé kerekedett az öltözőben a meccs után. A vezetők azt vágták a fejéhez, hogy nem akart játszani. A mindig lelkiismeretes, ekkor már 37 esztendőes Tatárt kellőképpen megsértették a meggondolatlan szavak, és eldöntötte: itt a vége, fuss el véle. A salzburgi túra előtt hiába mondták neki, hogy a Keletinél találkoznak, ő inkább káromkodott egy nagyot, és bezárta maga mögött az ajtót.

De még mielőtt mi is így teszünk, nem hagyhatjuk ki, hogy a 265-szörös válogatott kiválóság 34 évesen posztot váltott, és az első ütő posztját a feladóéra cserélve is maradandót alkotott. S hogy miért volt szükség a váltásra? Nos, egy szabálmódosítás miatt, amely szerint immár átnyúlhatott a sánc a háló fölött.

„Addig ütő voltam, a háló közelében támadtam, ezért az átlagosnál jobban zavart az átnyúló blokk. Így lettem aztán Prohászka László javaslatára feladó a válogatottban. Noha nem az én feladatom eldönteni, tényleg jó volt-e a labdakezelésem, és könnyedén vészelttem-e át az átmenetet.”

Tatár az aktív játékot követően szinte rögtön edzősködni kezdett. Először a Budapesti Honvéd férficsapatának kispadjára ült le. Nem véletlenül, hiszen piros-fehér színekben nyert négy bajnoki címet játékosként, az Újpesti Dózsa nyolcéves egyeduralmát szakította meg

társaival 1964-ben. A trénerkedést, jól lehet szép élményekkel is gazdagodott, hosszú ideig nem kísérte szerencse, ahogy ő fogalmazott egy-egy interjúban: „Sok helyen edzősködtem, de nem nagyon sikerült a maximalista szemléletmódomat átültetni a játékosokba, valami mindig közbejött.”

Egészen hatvanéves koráig kellett várnia az első, szakvezetőként megszerzett aranyra, mintha a sors is végre neki akart volna kedvezni. Történt, hogy az akkor négyszeres női bajnok Eger (Agria Computer RC) kispadjáról idény közben távozott Janda Attila, és a hevesi vezetők hirtelenjében őt keresték meg. 1997 februárjában két és fél hónapra kapott megbízást, és a bajnoki cím mellett a kupaszerleget is megkaparintotta együttesével. Azon a nyáron nyugdíjba ment, de nem eredeti szakmájában villanyszerelőként, hanem újra egri trénerként dolgozott másodállásban, a produkció pedig ismét elsőrangúra sikeredett. Két első hely került a zsebbe, aztán tényleg a befejezés mellett határozott. Leginkább a sikerek ellenére fellángolt torzsalkodások miatt menekült a kispadtól. Egerben is új élet kezdődött, kicserélődött csapattal, ukrán edzővel – akivel a szezon közben szerződést bontottak. Na, kit hívtak fel az egriek? Ki más, mint Tatár Mihály! Nem bírta ki, belevágott, és bronzéremmel szállt ki a körforgásból 1999-ben.

Az ülőréplabdázóknál még megfordult: dolgozott a Halassy Olivér SC-ben, de nehezen szokta meg a körülményeket. Kinek a bal, kinek a jobb kezét csonkolták, kinek a lába hiányzott. Ezt a látványt még valahogy megemésztette a lelkében, de igazából nem tudott kibontakozni mint szakember. A játékosok nem nagyon valósították meg a kéréseit, és rájött: ezek az emberek (érthetően) a játéknak és nem a tréning-

eknek élnek. A furcsa tapasztalatok ellenére elfogadta a felkérést, és 2001 végén elvállalta az ülőréplabda-válogatott irányítását. A kairói világbajnokságon elért hetedik hely még csak csak jónak értékelhető, ám a 2003-as finnországi Európa-bajnokság tizedik helyezése óriási csalódás. Még ennél is nagyobb, hogy az ország messze legerősebb csapata, a nyíregyházi Piremon SE nem engedte el játékosait a válogatottba, ami alighanem teljes magyarázatot ad a leégésre.

Azóta a nyugdíjasok stresszmentes életét éli Tatár Mihály: évente egyszer összejön a régi honvédosokkal, pecázik, délegyházi telkén ügyködik, otthon a feleségének segít, unokázik, akár két-három órát is elbütyköl Volkswagen Golfjával (simogatja, törölgeti, fényezi, polírozza), na és leszokott a cigarettáról. A módszer különleges. 2003 decemberének egyik délutánján elfogyott a spangli, és egyszerűen lusta volt lemenni a boltba. Azóta egyszer látott közletről füstölőnivalót. Színházba készülvén a zakkója zsebében rábukkant fél doboz Multifilterre, de ahelyett, hogy hirtelenében rágyújtott volna, inkább a hűtő tetejére tette, és mint egy bűnjel, elrettentő példaként nézegette.

Feleségével el-elcsábul a női röpplabdarangadókra, ha akad egyáltalán. Már-már közömbösen figyelik a labdameneteket, mert nem tartoznak sehova, és úgy látják, a játékosok sem tudnak elmosolyodni, felhőtlenül örülni egy-egy jó megoldásnak. Nem csoda, hogy Tatár Mihály vérnyomása 130/80, és mi más kívánhatunk neki, mint hogy legfeljebb a pontyok fásaszásakor ugorjon csak feljebb.

Hegyi Béla

író, újságíró, orvos (Budapest, 1937. július 5.)

Próféta szerettem volna lenni, akire hallgatnak a saját hazájában. Aki aggódva figyelmeztet a bennünk éledő rosszra, s az acsarkodókat zöldellő réteken át „a nyugalom vizéhez tereli, mely felüdíti a lelkeket”. Hithirdető, aki csöndre és békeségre inti az izgága fenekedőket, csitítja az agresszív békétlenkedőket, Izajást és Jézust emlegetve: „Ki kardot ránt, kard által vész el.” Vagy legalább amolyan bé-

kességszerző diplomata, aki szép szóval lefegyverzi a hadakozó feleket, és tárgyalóasztalhoz ülteti őket, ahol – kölcsönös engedmények árán – végül meg egyezés születik. De fölcsaptam volna örömhírt hozó közvetítőnek is, aki a gyűlölködő szekértáborokat meg tudja győzni arról, hogy oly sok értelmetlen és hiábavaló csatározás, önpusztító vádaskodás és emésztő viszálkodás után emberségből és magyarságból mutassanak példát. Legyenek okosak és bátrak elsősorban önmagukkal szemben, s mondjanak le minden erőszakról szóban, írásban és tettetleg. „Emberségről példát, vitézségről formát” (Balassi) állítsanak, „mi szebb mindenkénél”.

Ezért voltam mindig is híve a józan párbeszédnek, az élénk vitának, mely valamiben, valahol, valamiért mégiscsak eredményt csíhol akár a fürgeteges szócséplésből, akár a szelíd diskurzusból. Indulatok, szenvedélyek, fájdalmak rejtőznek mindemögött, és ezeknek a forrását kellett előbb megtalálni ahhoz, hogy érdemes tanulságokhoz, nemes gondolatokhoz, tartósabb egyetértéshez jussunk emberi és nemzeti minimumokban. Úgy tapasztaltam, hogy az érték elismerése, a minőség védjegye, az egyetemességre törekvés sok esetben felülmúlja a pártkötődést, az ideológiai szajkózást, a dogmatikus eszmeiséget. Amikor már nem akarjuk megtörni a másikat, elfogadjuk olyanak, amilyenek; nem a tönkretételére törekszünk, hanem partnerré avatására; nem kívánjuk megalázni, hogy vele szemben a fölényünket bizonyítsuk. Inkább próbáljuk meghódítani, hogy megérthessük álláspontját és magyarázatait. Az ellentéteket képes feloldani a személyes kontaktus, a túlhajtott politizálást és fertőző propagandát semlegesítheti az egyének között kialakult szimpátia. Az a szorgalmazott lehetőség, hogy szabadon kicserélhetjük egymással gondolatainkat, s talán megkísérelhetjük közelíteni is a miénkhez. Lépten-nyomon kiderült, hogy pártok és dogmák ellenőrzése nélkül, csak önmagunkat adva, sokkal nyíltabban, természetesebben és türelmesebben tudunk kommunikálni.

A sors tért nyitott számomra, hogy – a természetemből kifolyólag – felölt-hessem a prófétai köntöst, megízleljem a békéltető keserű kenyerét, hogy belekóstoljak a reménylő disputáló feketelevelésébe. Ezt a tevékenységet gyakoroltam huzamosabb lapszerkesztői munkámban, húsz megjelent kötetemben, huszonöt-nél is több hosszabb-rövidebb filmemben. Van-e éltetőbb, termékenyítőbb és békítőbb a művészet és az irodalom nyelvénél? Van-e katartikusabb élmény

az igazságra találásnál, az emberségre jutás öröménél, a fölébredő váagnál a kiengesztelődésre? Van-e megnyerőbb szerep, mint összehozni – különböző karakterű, vallású, világnézetű, műveltségű – embereket abból a célból, hogy megosszák velünk életük titkait, véleményüket hitről, tehetségről, szolgálatról, fogódzót nyújtsanak útjuk követéséhez, hivatásukhoz, empátiánk növekedéséhez? A „szép kedvű egyetemesség” (Sík Sándor) kiteljesedésében?

Bármely területen is dolgoztam, világi és egyházi hatalmasok támadásainak voltam kitéve. Sűrűn szórták rám vádjaikat, rágalmaikat, ítéleteiket. Én igyekezem ragaszkodni – sajnos, nem folyamatos hűséggel – a tízparancsolat követeléséhez (Szeresd felebarátodat, mint saját magadat); Jézus tanításához (Szeresd ellenségeidet is, de ne engedj a rossznak); Voltaire toldalékához (A szeretet föltételezi azt is, hogy mindenkinek meghagyjuk a jogot, hogy önmaga lehessen, és hogy különbözzön másoktól). Mindenütt a nyomomba eredtek. Így hát végigbukdácsoltam a hetven évemet. Ha elértem valamit, az nem az én érdemem. A fölöttünk veszteglő Magasságbéli mindig időben érkező üzeneteinek és haladéktalan támogatásainak köszönhetem. Pályám során jó néhány fiatal író, költő fedeztem föl s közöltem elsőnek, nyújtottam segédkezet képzőművészeknek és filmeseknek a bemutatkozásukhoz és szakmai kibontakozásukhoz. Ma már a legtöbben ismert nevek, ahogy mondani szokták, befutottak. Amikor aztán, idővel, mert rászorultam volna, én kértem a közbenjárásukat, megtagadták, és meg sem ismertek többé.

Díjak, babérok, sikerek? Nem káprázatok ezek valójában? Én is emberből vagyok, s persze, nekem is jólesik egy-egy elismerés, kitüntetés, dicséret. Van, akit érdemtelenül korán megtalálnak, s van, akit soha nem érnek utol. Igaz, én nem kerestem kegyeket, nem veszködtem tényérnyalással, nem kapaszkodtam föl a hordóra. Ha manapság nincs *pártfogója* (itt a *párt* szó hangsúlyos!) az alkotó embernek, vagy legalább egy elkötelezett (itt viszont a *kötél*), anyagiakban jártas érdekbarátja, akkor se pénz, se posztó nem jár neki. A tisztos méltánylás talán megilletne engem is, de – úgy érzem – jobb és könnyebb a méltó csend és a tiszta lelkiismeret.

Margitai Ági

színész, filmszínész (Budapest, 1937. július 12.)

Nyolcadikos koromban, ha megkérdezték, mi akarok lenni, én gondolkodás nélkül rávágtam: film- és színházrendező leszek. 14 éves koromtól kezdve mindenféle kényszerítő körülmények miatt – másrészt imádtam táncolni – hivatásos néptáncos lettem a SZOT népi együttesben. Itt ismerkedtem meg Molnár Istvánnal, aki számomra egy nagyon érdekes személyiség volt, és emellett az ország több részéről érkezett táncosok szintén nagy hatással voltak rám.

Hogy mi tett azzá, ami vagyok: az, hogy éltem a háborúban; amit ott láttam és átéltem, számomra meghatározó élmény volt. Akkor hirtelen nagyon felnőttem, s csak később lehettem ismét gyerek, ami a mai napig meg is maradt bennem. A háború megtanított gondolkodni és kialakítani a saját véleményemet; olyat, amit nem másától hallottam.

Engem a tapasztalat és az élmények, amiket megéltem, nem tettek gyávábbá, sőt! A színpadon az ember minden élményt hasznosítani tud. Ha van egy-egy olyan szerep, amivel nem tudok azonosulni – mint például a gyerekeit bosszúból meggyilkoló anya szerepe –, akkor megpróbálok felnagyítani egy olyan érzést, ami a leginkább

hasonlít ahhoz a szenvedélyhez és fájdalomhoz, ami a *Médeia*-ban gyilkoláshoz vezetett.

Olyan nincs, hogy az ember a színpadon minden vágyálmát eljátszsa, de nagyon sok szerep utolért, és azért is lettem olyan vándormadár, amilyen lettem, mert mindig társulat, szellemiség és szerep után mentem, vagy olyan rendező után, akivel szerettem együtt dolgozni.

Elég sokat filmeztem, amit szintén nagyon szerettem. Most épp egy német–osztrák–román–magyar koprodukciós filmben vettem részt – *Lefejezett kakas* a címe, s több hétig Erdélyben voltam emiatt.

Épp most volt a premierje Tatabányán Örkény István *Pisti a vízivatarban* című darabjának – ebben a műben szinte minden benne van, amit én átéltem és tapasztaltam az életben. Furcsa fintora a sorsnak, hogy csak most találkoztam ezzel a darabbal, amelynek én szinte minden mozzanatát végigéltem. Ugyancsak Tatabányán játszom *A szecsuáni jóemberben*, illetve télen kezdek pró-

FIERSTEIN: KAKUKKTOJÁS
CSEKE PÉTER PARTNEREKÉNT
(KARINTHY SZÍNHÁZ, 1993)

bálni a Győri Nemzeti Színházban, a *Tizenkét dühös nő* című darabban.

Világéletemben azt csináltam, amit szerettem, ez tart még a mai napig is fizikailag, lelkileg, szellemileg fitten, jó karban. Miután kedvenc hobbinak, az utazásnak is gyakorta hódolhattam, a fiatalos lendület megmaradt bennem mindvégig.

A kor egy természetes velejárója a létnek. Soha nem estem kétségbe, hogy hány éves vagyok, ez az élet

rendje. Ha elfogadom a természet szakaszait, akkor a koromat is el tudom fogadni. Minél tovább egészséges legyek, és tudjak dolgozni.

Lejegyezte Gáborjáni Szabó Orsolya

Hecker Walter

mezőgazdász, hippológus (Budapest, 1937. július 17.)

Édesapám, Hecker Ádám methodista lelkész, Frankfurtban végezte a teológiát, lipcsei születésű édesanyámat is külföldön ismerte meg. Amikor megszülettem, a család negyedik gyermekeként, édesapám a budapesti német nyelvű gyülekezet lelkésze volt. Itt ért bennünket az ostrom. Legidősebb nővéremet egy ablakon át berepülő alattomos akna ölte meg az imateremben. A német gyülekezet tagjai a visszavonuló német csapatokkal elhagyták az országot, édesanyám gyermekeivel itt maradt, és várta férjét haza.

A közben hadifogságból hazatérő édesapámat 1947-ben Nyíregyházára helyezték, ahol az ottani methodista lelkész elhitte a szlovák propagandát, hogy tejjel-mézzel folyó országba várják az áttelepülni szándékozó szlovák anyanyelvű tirpák parasztokat, s a gyülekezet nagyobbik felével Lévára települt. Itt maradt egy maroknyi

elbizonytalanodott hívő. Ezek pásztora lett édesapám. Édesanyám ekkor kezdte el tanulni a magyar nyelvet, hiszen tilos volt németül beszélni, és itt nem is beszéltek németül. A kívül zord, rideg, ellenséges világban csodálatos meleg családi fészek vett bennünket körül, édesanyám gazdag humorral „törte” a magyart, esténként pedig a nyitott „sparherdajtó” hamvadó fényénél lantkísérettel énekeltük az egyházi énekeket és a német népdalokat.

Nekem a nyíregyházi élet hozta meg vágyaim beteljesülését. Születésem óta erős vonzalom élt bennem a lovak iránt, számomra világos volt, hogy nekem lovasszakemberré kell válnom. Apám fizetése igen alacsony volt, nekünk nyáron a tirpák parasztok mellett kellett megkeresnünk a téli kenyérrelvót. Az általános iskola 8. osztályának elvégzése után osztályfőnökünk közölte velünk, hogy az osztály-

ból mindenkit felvettek a DISZ-be és a gimnáziumba, csak Balczó Andrást és Hecker Waltert nem. A „bűnünk” közös volt: Bandi édesapja evangélikus lelkész volt. Kettőnket ekkor már szoros barátság fűzött össze. Ez a döntés meghatározó élményemmé vált. Rendkívül fájt, hogy nem tanulhatok tovább – hiszen nekem tanulnom kell, hogy kiváló lovasszakember lehessen –, viszont azonnal megértettem és egy életre megtanultam, hogy az ország hatalmasai nem tartanak maguk közé valóknak.

Édesapám élte is, amit hirdetett, számomra egyértelmű volt, hogy a hit útját járjam, a rám sütött „klerikális” bélyeg megkönnyítette sorsom vállalását. Szüleink elrendezték, hogy kitaszított fiaikat felvegyék a Debreceni Református Kollégium diákjai közé. Itt remek társaság, az akkori társadalom „számkivetettjei” verődtek össze. Kiválóan éreztük magunkat, de édesapám, akinek ekkor 720 forintot fizetéséből öt gyermeket kellett eltartania, értem havonta 360 forintot kellett fizessen. Ezért a gimnázium második osztályát már Nyíregyházán jártuk. A döntés fájdalomtát enyhítette, hogy itt testközelbe kerültem a lovakkal. A nyíregyházi „Licska-kert”-ben működött egy fedeztetési állomás 12 országos fedezőménnel. A lovas emberek, Czifra József állomásvezetővel az élen, látva ló iránti elkötelezettségemet, meghívtak lovagolni. Ettől kezdve hajnali ötkor Balczó Andrással itt kezdtük a napot. Télen csirkorgó hidegben, sokszor ketten egy kerékpáron mentünk ki hajnalban, elláttuk a méneket, lovagoltunk, majd nyolc óra után az osztályban pihentük ki fáradalmainkat. Itt már komoly feladatokat is bízta rám, segítettem a lovak törzskönyvezésében, a ménék hátán végzett „csikónyomozásban”, és

ha egy-egy mént áthelyeztek, annak ötven-hatvan kilométerre való átszállítását – természetesen lábon, nyereg alatt – én szívesen vállaltam.

1956-ban érettségiztem, felvettek a gödöllői Agrártudományi Egyetemre. Elsőéves hallgatóként éltem át az 1956-os forradalmat. Nem lettem forradalmárrá, de a forradalom felemelő, tiszta, önzetlen, önfeláldozó légköre életre szóló élményemmé vált. Az egyetemen Bodó Imre volt tüzértiszt, kiváló lovas volt lovaglótanárunk, akit apámként tiszteltem, szemléletemet maradandóan formálta. Az államvizsga után a Tata mellett fekvő dióspusztai telivér ménes törzskönyvezője lettem. Itt főnököm Bartha Miklós kiváló lótenyésztő, a rádióházi ménes korábbi tulajdonosa volt. Óriási kiváltságnak, hatalmas ajándéknak tekintem, hogy fiatalként olyan kiváló szakemberek mellé kerülhettem, akik mesterei voltak hivatásuknak. Szemléletemet ők formálták. Emellett emberségből is példát mutattak. A hatalom elvette vagyonyukat, megtiporták, megalázták őket, ők mégis derűsen, lelkiismeretesen, örömmel végezték munkájukat a lovak mellett.

Az akkor még a régi méneskeri alapokon kiválóan működő lótenyésztést 1962. január 1-jével átszervezték. Az uralmat az állami gazdaságok vették át. A méntelepeket azonnal megszüntették, a régi, híres állami ménesek állományát szétszórta – itt tették a híres magyar lótenyésztés nyakára a kést. Százhetven év szakszerű, átgondolt tenyésztői munkájának eredményét tiporták a sárba. Hat angol telivér ménes, köztük Dióspuszta is a Burgert Róbert vezette Bábolnai Állami Gazdasághoz került. A híres kisbéri ménest azonnal megszüntették, Burgert még Fadrusz János művét, gróf Weckheim Béla lovas szobrát is

ellopatta egy éjjel, és Bábolnán állíttatta fel. Ez a cselekedet még a Központi Bizottság jóváhagyását is nélkülözte, a szobrot vissza kellett adni Kisbérnek.

Az átszervezés engem is Bábolnára sodort. Csak hat hónapig bírtam a légkört, a Jászberényi Lótenyésztési Felügyelőség főállattenyésztője lettem. 1961-ben Hans-Joachim Schwark professzor aspirantúráját ajánlotta az NDK-ban. 1964-ben hosszú küzdelem után hat hónapra elmehettem. Itt ismertem meg kedves feleségemet, dr. Minor Gudrunt, aki hűséges társam és két kedves fiam szerető édesanyja lett. Hazatérésem után a lóversenyzésben, majd a lótenyésztésben dolgoztam, édesanyámtól örökölt nyelvtudásom nélkülözhetetlenné tett az akkori vezetők számára. 1983-ban a Lipcsei Egyetemen védtem meg az angol telivérek versenyképességének öröklődése tárgyában írott doktori értekezésemet.

Kevesen tudják, hogy a lovas-társadalom kicsit megelőzte a rendszerváltást. 1984 tavaszán három fiatal, lelkes és elszánt lovas felkereste az akkori mezőgazdasági minisztert, dr. Vánicsa Lajost, és elhitették vele, hogy a magyar lovassport és lótenyésztés sokkal nagyobb eredményekre lenne képes, ha hozzáértő emberek irányítanák. Így lett dr. Papócsi László a lovasok kérésére a Magyar Lovas Szövetség elnöke, s ő engem bízott meg a főtitkári teendőik ellátásával. 1988-ban dr. Horn Péter, a Pannon Egyetem rektora Kaposvárra hívott. A feladat a Pannon Lovas Akadémia megalapítása, a hiányzó magyar lovasképzés megoldása volt. Nagy lendülettel láttunk munkához, az épületek színvonalasak

lettek, ám a tartalom messze az elvárások alatt maradt. A kudarc okát a magam tisztára mosásával és az általam vélt felelősök besározásával bizonyára nem az én tisztem meghatározni. Talán csak annyit, hogy ló nélkül lovasokat képezni nehéz. Lovak vásárlására pénzt soha nem kaptunk. Az általunk baráti alapon összekoldult lovak eladását folyamatosan erőltették, hogy így javítsunk az akadémia sanyarú anyagi helyzetén.

A képzés egyetlen szelete, amely megoldódott, a hazai magyar nyelvű lovas szakirodalom megszületése. Lóról, lovaglásról 1984-ben nem volt egyetlen magyar nyelvű könyv sem a piacon. Ma már a lótenyésztés, a ló- és lovasképzés korszerű ismereteit magyar nyelvű könyvekből sajátíthatja el mindenki. Írásaimban, könyveimben leginkább a magyar lovasélet, a magyar lovasmúlt elfeledett, sokszor elhazudott, de rendkívül gazdag értékeit igyekeztem feltárni és az utáunk jövőknek megörökíteni.

Jákob fiával, Józseffel együtt én is elmondhatom, hogy az emberek sokszor gonoszat gondoltak ellenem, de Isten ezt mindig jóra fordította. Viszszanézve életutamra elmondhatom, annak ellenére, hogy soha nem voltam a hatalom kegyeltje, teljes életet élhettem, Isten gazdagon megajándékozott, és abban reménykedem, hogy amikor a végső elszámolásnál elé állok, ugyanazzal a kegyelemmel és szeretettel fogad be magához, amelyet egész életemben megtapasztalhattam.

Sárközi Máttyás

író, kritikus, műfordító (Budapest, 1937. július 19.)

Első elemista koromban még nagyokat sétáltunk apámmal vasárnap délelőttöként a budai Nyúl utca környékén. Olykor az őrsegváltást is megnéztük a Várban. Másodikos elemistaként, Balatonkilitin, a Sió partján, az kérdezte tőlem egy napszemüveges nyaraló, hogy nem én vagyok-e Sárközi György Matyi nevű fia. Önkéntelenül „de igen”-nel válaszoltam, holott azt kellett volna mondanom, hogy Horváth Máttyás vagyok, a helybéli Horváth Rózi törvénytelen fiacskája. Hamis okmányaim erről szóltak. Néhány napig tartó szorongás után szinte elfelejtettem a kellemetlen incidenst. Apám holttestét fogorvosunk azonosította a balfi haláltábor tömegsírjában.

A Zugligetből hosszú villamoszötyögés árán jártam a Baross utcai gimnáziumba. Télen jégvirág volt a villamos ablakán. Első cikkem a forradalomról szólt a Hétfői Hírlap 1956. október 28-i számában. A forradalom életem nagy élménye volt.

A londoni diákmenzán fedeztem fel, hogy az angol kolbászt valószínűleg darált zoknival töltik a hentesek. Később, negyvenkét évi munka után, már bekötött szemmel is eltaláltam volna a BBC magyar szerkesztőségéhez vezető zezugos folyosókon, a Bush House épületében. Harminchárom évi távollét nem kuszálta össze a fejemben Budapest térképét sem.

A londoni diákmenzán fedeztem fel, hogy az angol kolbászt valószínűleg darált zoknival töltik a hentesek. Később, negyvenkét évi munka után, már bekötött szemmel is eltaláltam volna a BBC magyar szerkesztőségéhez vezető zezugos folyosókon, a Bush House épületében. Harminchárom évi távollét nem kuszálta össze a fejemben Budapest térképét sem.

Esküvőm a hampsteadi városházán volt. Az anyakönyvvezető harmadik nekifutásra már egész jól ki tudta ejteni mindkettőnk nevét.

Írásaim kedvező hazai fogadtatása sok mindenért kárpótol. Örülök, hogy a *Levelek Zugligetből* ezrekhez hozta közel Molnár Márta addig legendákba burkolt alakját. Szeretek a Centrálban beszélgetni, Budapest dzsungelében csavarogni.

Sokáig kell élnem, mert még nem tanultam meg zongorázni, nem vettem részt régészeti ásatáson és nem írtam meg Nobel-díjra érdemes regényemet.

Sárközi Máttyás

Bánki Iván

film- és tévérendező (Budapest, 1937. július 23.)

Hetven évet hetven sorban!? Lehetetlen kísérlet! Vágjunk bele!

1937-ben kis szerencsével (?) szülehettem volna Chilében. Szüleim, már a hajójegy birtokában, '36-ban úgy döntöttek, itt maradnak. Minden hetvenéves kor- és sorstársam igazolhatja, remekül döntöttek. Így nagy szerencsével megúsztam Allende bukását és a Pinochet-diktatúrát. Bár ezt-azt azért itt is megéltünk, igaz, barátaim?

Pályámat semmi nem vetítette előre, csak az a bennem dübörgő kényszer és vágy, hogy rendező akarok lenni.

Kisiskolás koromban, 1943. december 6-án, vitéz nagybányai Horthy Miklós neve napján a Homok utcai elemi népiskola összes tantermében én mondhattam el a Kormányzó Úr Őfölméltóságát ünneplő verset. Elsósként! Micsoda büszke voltam. (Édesanyjának a születésnapja is erre a dátumra esett, azt hiszem, őt is ezzel a verssel ünnepeltem.) A háborút, mint nemzedékem gyermekei, izgalmas, habár kissé zajos és némileg perverz játéknak fogtam fel. Akkor is, amikor a közvetlen életveszély kétszer is meglegyintett. Megtörtént, elmúlt, elfeledtük.

A következő évtizedek a felnőttek örültségeinek béna ámulásával teltek el. A Rajk-per idején némileg megzakkant bennem a világ. Na nem azért, mert már akkor tudtam... Nem! Csak mert egy tisztának hitt kép vált egyszerre homályossá és érthetlenné. Amikor 1956. október 6-án, már kiskatonaként, a Rajk-temetésen díszlegettünk, ott és akkor világosodott

meg az előző zavaros évtized.

Katonaként éltem meg '56-ot, mindig az éppen hatalmon lévő kormányt szolgálva. Hol csillagos sapkában, hol nemzeti-színű kokárdás fejedőben. (Erről sokat tudnék írni, de szorít a hetven sor.) November 4-én

a szovjetek szétkergették a magyar hadsereget. Felkoncolás, utánunk lövés, fegyverletétel a csapatzászló előtt. Megalázó vereség egy huszadik éves fiúnak. Gyűlölöm a vereségeket; bár még volt néhányban részem, de ilyen kiüresedett, életcél nélküli ember soha azelőtt és azután nem voltam. Diszszidálni próbáltam kétszer is, én voltam az egyetlen, akit mindig elkaptak. Talán szüleim Chile-kalandja visszaköszönt?

Egy év kellett, hogy sorsom felől magam dönthessek. Igaz, némi apai intervencióval. Apám ugyanis művész-ambícióimra nem kellő empátiával reagált. Az ő kívánságára kitanultam hát a villanyszerelő szakmát. (Megjegyzem, a rendszerváltás után a Kacsza magazinban – ugye emlékeznek rá? – művészi kompetenciám megkérdőjelezéseként egy „ismeretlen” informátor ezt orrom alá dörgölte.) Bár az illető úr érne el feleakkora sikereket, mint amilyeneket én akkorra már elértem! Büszke vagyok segédlevelemre. Arra már kevésbé, hogy feleségem a mai napig csak a villanykörtecsereig engedi érvényesülni régi szakmai ismereteimet.

A még kísérleti adásokat sugárzó televízió ügyelője lettem 1959-ben. Összesen talán százan-kétszázan dolgozhattunk ott. Én lettem a hetedik

az ügyelők és asszisztensek sorában. Igaz, Horváth Ádámot és Szőnyi G. Sándort éppen kiemelték ebből a körből, ők már rendezők lettek. Odakerülésemet megelőzte egy féléves kitérő, mert más pozícióba szánt az akkori gyártási főnök. Felvétellező lehettem volna. Arra a kérdésemre, hogy lehetek-e ebből a státusból rendező, az illető úr súlyos dühkitöréssel lepott meg. „Nem!”, dörögte, és ez nekem elég volt ahhoz, hogy köszönettel odébbálljak. Rendező akartam lenni! Lettem? Talán?

Nagyon sokat kellett tanulnom, szakmát is, műveltséget is, önmagamat is.

Kedves Olvasó! Itt egy kitérő következik arról, hogy mi a rendező. Igen, ő az, aki a filmekben habzó szájjal ordít, néha bizonyos tárgyakat földhöz vág, és nem ártall más illetlenségeket is elkövetni. Ez azonban mind csak azért látszik, mert a rendező nagyon egyedül van. Magányos, mint Robinson – és még Péntek sincs ott. Hacsak! Hacsak nincs mellette egy megértő, sokat tűrni tudó és hivatástudattal eltelt asszisztens. Ebben az esetben a magányos rendező megbékél. Ha tudja, mit akar csinálni, akkor ott folytatja, ahol a forgatókönyvet földhöz vágta. Ha nem tudja, akkor bizony baj van. Hacsak az asszisztens nem tudja jobban, mint a rendező, és létre is hozza azt, amit a rendezőnek sohasem sikerült volna. Persze a jó asszisztens asszisztál tovább a következő hisztiiig, és még tovább. Az igazi rendezőnek az agyában rend van, hiszen rend(!)ező. Ismeri az alaplíriát, amiből egy másik műfajban ugyancsak művet hoz létre. Tekintélyét nem a hangerő, hanem a magabiztos tudás és tehetség teremti meg. Sugárzik belőle, körülötte, mindenki tudja, legfeljebb ő nem. Vagy nem olyan biztos benne, mint a fent említett hangoskodó terroristák, akik

viszont, mint tudjuk, nem rendezők. (Eszmefuttatás bezárva.)

Pályám során minden műfajban kipróbáltam magam. Volt, amiben sikeresen, volt, amiben kevésbé sikeresen. A Magyar Televízió archívuma több száz órányi filmet, videofelvételt őriz az általam rendezett művekből. Köztük a muzsikások: Arthur Rubinstein, Yehudi Menuhin, Ferencsik János, Ránki Dezső, Kocsis Zoltán, Schiff András, Onczay Csaba, Szenthelyi Miklós, Louis Armstrong, Ella Fitzgerald, Vladimir Viszockij, Count Basie, Kylie Minogue, Bonnie Tyler, Toto Cutugno, Gigliola Cinquetti, Gilbert Beaud, Charles Aznavour és a teljes magyar könnyűzenei világ Németh Léheltől Bíró Eszterig.

És a zenés műfajokat követi a próza, beteljesült vágy: „megirtuk” Kállai Istvánnal és Ágoston Györggyel a „pesti” kabaré történetét kb. húsz, egyenként kilencven perc terjedelmű művel.

Egy ház a körúton, Amiről a pesti Broadway mesél, Ligeti legendák, Rendvú a Royalban, a Pesti Légionárius, Szemben a Lánchíd oroszlánja, Aranyoskáim, A legboldogabb ember, A magyar kabaré levelező tagja, Kabaré a négyzetben, Papírtekerces ember, Hacsekek és Sajók – ezekre a darabokra vagyok a legbüszkébb. Rejtő Jenő, Vadnai László, Békeffi László, Kőváry Gyula, Nóti Károly, László Miklós, Lőrincz Miklós, Kellér Dezső és Nagy Endre emlékét örökre megőrzi a filmszalag.

Magunkról: két gyermekünk van, fiam 35, lányom 33 éves. Három fiúunokánkat a lányunktól kaptuk. Ők nyolc-, hat és fél, valamint ötévesek. (A fiunk még adósunk.) Harminchéte éve élünk boldog házasságban szebik és érzőbb felemmel. Kell ennél több?

Hutira Albin

zenemű-szortimenter (Budapest, 1937. július 26.)

Az 1850-ben alapított Rózsavölgyi és Társa cég 1912-ben nyitotta meg a jelenlegi helyén – a Szervita téren – zenemű-kereskedését, amelynek belső berendezését Kozma Lajos és Dankó István neves iparművészek reneszánsz stílusban alakították ki.

A cég fennállásának több mint 150 éve alatt a zenemű-kereskedelem mellett kotta- és könyvkiadással, hangverseny-szervezéssel, előadóművészek szponzorálásával és zenemű-szortimenterek képzésével is foglalkozott.

Találón jegyezte meg Szabolcsi Bence, a jeles zenetudós: „a Rózsavölgyi a magyar és az egyetemes zenetörténet egy darabját jelenti”.

Így például kiadói műhelyéből kerültek ki elsőnek Bartók Béla, Kodály Zoltán, Weiner Leó és Dohnányi Ernő halhatatlan zeneművei.

A Rózsavölgyi Zeneműbolt 1949-ben az államosítást követően – nevének meghagyásával – az Állami Könyvterjesztő Vállalathoz került. A rendszerváltás után többtémű átalakulással a Líra és Lant Kereskedelmi Részvénytársaság egyik boltja lett. A privatizáció során először a Láng Holdinghoz került, majd 1999-et követően dr. Kolosi Tamás meghatározó tulajdonrészével kivált a részvénytársaságból, és ismét önálló kft.-ként működik „a Rózsavölgyi”.

A jelenlegi üzlet a Szervita tér 5. szám alatt Közép-Európa legnagyobb zeneműboltja, ahol az érdeklődő 160 000 zenemű között válogathat.

Az emeleti részen hangszer- és könyvosztály, a földszinten kotta-, DVD-, klasszikus zenei CD-részleg, az alagsorban pedig a könnyűzenei részleg található.

A fenti néhány soros leírás életem „kerettörténetének” is tekinthető. Édesapám zeneszeretetével felvértezve hatéves koromtól zongorázni tanítottak, ami kezdetben nem okozott nagy örömet számomra. Mégis többszöri nekirugaszkodásra elértem a Zeneművészeti Főiskola küszöbét. Az 1956-os forradalom utáni nehéz időszakban a középiskolából kikerülve egy kis rokoni segítségével a körúti Erkel Ferenc boltba kerültem zenemű-szortimenternek, ahol zenei ismereteimet kamatoztatva hamar megkedveltem ezt a „ritka” szakmát. Ez nagyban köszönhető Sternfeld Oszkárnak, a boltvezető-helyettesnek, aki kitűnő pedagógiai érzéssel és nagy szakmai rutinnal rendelkezett. A nemzetközileg is ismert szakember neve ma is fogalom a szakmában.

Az Állami Könyvterjesztő Vállalat vezetősége 1962-ben megbízott a Múzeum körúti Zenei Antikvárium vezetésével, majd 1964-ben kerültem a leégésből újjáépült Rózsavölgyi Zeneműboltba. (1961-ben a Rózsavölgyi Zeneműbolt egy elektromos zárlat következtében keletkezett tűz miatt teljesen kiégett.) Először a bolt helyettes vezetője lettem, majd 1976-ban boltigazgató.

Nagy kihívás volt a kiégett bolt kottával való feltöltése, hiszen nem kevesebb, mint 160 000 címet kellett pótolni.

Az eltelt ötven év alatt megszerzett szakmai és társadalmi elismertségem mellett (Liszt Ferenc-émlékplakett 1983, Artisjus oklevél 1985, a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztje 2000) öröm számomra, hogy a Rózsavölgyi kitűnő szakmai kollektívája többször elnyerte a Hermes Díjat, és az egyetlen bolt volt, amely az idegenforgalom magas szintű elismeréséért megkapta Budapest Pro Urbe Díját.

Alapító tagja voltam az új Liszt Ferenc Társaságnak és a Kodály Társaságnak. Számtalan zeneműről készült recenziót, szakmai értekezést, tanulmányt közöltem zenei folyóiratokban (Parlando, Ének-zene, Muzsika stb.). A Civil Rádióban hosszú évek óta az *A Rózsavölgyi Zeneműbolt komolyzenei újdonságai* című rovatnak a műsorvezetője vagyok.

Hosszú évek kutató (és lelkes) munkája eredményeképpen jelent meg a cég 150. évfordulójára az Atheneum Kiadónál a *Rózsavölgyi és Társa másfél évszázada* című munkám.

A vezetésem alatt álló Rózsavölgyi Zeneműbolt az elmúlt négy évtizedben tovább öregbítette hírnevét, állandó vásárlói, illetve látogatói közé többek között nem kisebb világhírességek tartoztak, mint Roberto Benzi (karmester), Giacomo Aragall (operaénekes), Bársony Rózsi (táncosnő), Neményi Lili (opera-énekesnő), Krzysztof Penderecki (zeneszerző), Aram Hacsaturján (zeneszerző), Gertler Endre (hegedűművész), Ferencsik János (karmester), Földes Andor (zongoraművész), David Ojsztrah (hegedűművész), Ormándy Jenő (karmester), Ligeti György (zeneszerző)...

A Rózsavölgyinek évente negyedmillió látogatója van, magyar és külföldi vásárlók a világ minden részéről, bizonyítva azt a tényt, hogy a zene rangja, méltósága változatlanul az általános műveltség része és kapocs a különböző felfogású emberek, valamint népcsoportok között.

Sajnos, a zeneműves szakma és ezzel együtt a zenemű-kereskedelem a második világháború után, az államosítást követően sok ellentmondással küszködött. A szakma erkölcsi rangja az 1990-es évek után sokat javult, de anyagi elismertsége még mindig messze elmarad a magas követelmények mögött.

A cég hirdetése régen ezzel kezdődött: „Mindenkor a zenét szolgálni.” Ez a jelmondat ma is él, táplálja azt a szellemet, amely a Rózsavölgyi Zeneműbolt, valamint a kiadó további eredményes munkájának záloga.

